

«"Projecte Rwanda" és el reflex del meu propi viatge al país»

ENTREVISTA. Moments abans de la projecció de "Projecte Rwanda" ens trobem a Manresa amb el seu director, Sergi Cervera, per parlar del projecte, de Rwanda i de la seva experiència. Sergi Cervera és un conegut actor i director català. Anteriorment a Rwanda, ha gravat pel·lícules com ara "Marhaba" o "Ningú pot somniar per tu". A part de dirigir pel·lícules, en Sergi també és conegut pel seu pas a la televisió amb "La Riera" o "Cites" de TV3.

Com definiries "Projecte Rwanda"?

Com el mateix nom indica és un projecte del país com a tal i un projecte també de futur. El projecte m'agrada definir-lo com una pel·lícula normal de ficció amb elements documentals o un documental amb elements de ficció. És un híbrid. La pel·lícula és un híbrid, i a mi, m'agraden els híbrids. M'agrada veure aquesta combinació de pel·lícula i documental i suposo que, com a conseqüència, m'agrada fer el que m'agrada veure. No ho sé. Una mica de tot. La pel·lícula no és plenament un documental, sempre el corregeixo; i qui diu que és 100% de ficció també el corregeixo, ja que hi ha una part documental. A partir d'aquí té una part de comèdia, una part de drama, una part d'aventura, una part d'amor? Si hagués de definir "Projecte Rwanda" amb una paraula seria híbrid.

Quan sorgeix la idea de fer una pel·lícula sobre Rwanda?

El projecte neix, oficialment, fa un any i mig, a la tardor del 2013. Però, un altre origen podria ser als voltants del 2010. La cosa és, i anant cronològicament, jo amb en Ramon Godino ens coneixíem d'aquí i d'allà i sempre que xerràvem jo li parlava del Marroc, del desert del Sàhara concretament que és on jo he estat, on m'agrada estar i on havia anat. I ell em xerrava de Rwanda on ell feia exactament el mateix que jo. I sempre que parlàvem em deia que un dia hi havia d'anar? I, encara recordo, que la primera vegada que me'n va parlar va ser el 2010, en què em va explicar que ell feia de dentista allà, que col·laborava, etc. I amb aquestes jovaig estrenar una pel·lícula sobre el Sàhara, "Marhaba", a finals del 2013. I en Ramon va venir diverses projeccions, 7 o 8 crec recordar. Fins que em va dir: som-hi, ara és el moment. De "Marhaba", el Ramon hi havia una sèrie de punts que amb ell li interessaven i que, alhora, estaven en comú amb la història que ell volia explicar sobre Rwanda i a partir d'aquell moment, vam posar fil a l'agulla i vam posar-nos-hi a treballar pensant que el 2014 feia 20 anys del genocidi a Rwanda.

Quin és l'objectiu de la pel·lícula?

Explicar una història, segurament. Penso que la pel·lícula és un reflex del meu propi viatge, inevitablement. Qui la fa, impregna. L'objectiu de la pel·lícula és explicar una història, però, reflexionant, en tot cas, sobre el paper de la cooperació internacional. És a dir, anem a Rwanda a fer els bons, a fer-nos els Reis Mags d'Orient, anem a cooperar, anem a ajudar o a què t'ajudin? És un conflicte, perquè, a la mínima, ens posem el paper de líder, de salvadors de la humanitat? I, em pregunto, quina diferència hi ha entre això i el colonialisme fa 150 anys? No ho sé; i com que no ho sé, la pel·lícula no té una tesi concreta en aquesta direcció, però sí que hi ha una reflexió al voltant aquest tema. En canvi, sobre el genocidi, no.

Sergi Cervera durant el seu viatge a Rwanda Foto: fic-cat.cat

"Projecte Rwanda" va tenir un paper molt important en els mitjans de comunicació. Arribar als mitjans era un dels punts claus de la pel·lícula?

El món dels mitjans de comunicació em té absolutament fascinat. Sóc "petit", és a dir, les meves pel·lícules no tenen un èxit molt gran en l'àmbit comercial. Aleshores, el món dels mitjans de

comunicació és un misteri. Jo sempre que faig un projecte els aviso, sempre. Crec, personalment, que la relació d'un director amb els mitjans és peculiar perquè depèn de vosaltres, de si us cridem l'atenció amb què fem. Aleshores, penso que la relació entre ambdós és i ha de ser natural, és a dir, t'has de portar-te amb ells bé, prestant-los atenció, ja que sou un element molt important, sou la veu de la societat, ens necessitem mútuament? Però, en el cas de "Projecte Rwanda" no sé exactament què ha passat. Penso que aquest projecte en concret té una sèrie d'elements que interessin els mitjans i que altres projectes anteriors meus no tenien amb tanta força. Bé, no ho sé. També cal dir que la Mercè Sampietro col·labori, ajuda; que l'Esteve Rovira col·labori, ajuda? I, és més, que el fet de ser Rwanda desperta un interès pel públic i que, segurament, en sigui el 20è aniversari del genocidi deu despertar interès, també? Però, igual que passa això, també podria no haver passat? Nosaltres, amb la premsa i amb els mitjans, ens hem relacionat sempre com amb totes les altres pel·lícules anteriors.

El punt fort de "Projecte Rwanda", segurament, són els testimonis que parlen de la realitat de Rwanda, del genocidi? Com es van realitzar les entrevistes?

Sí i no. La part de les entrevistes es va realitzar bastant fàcilment i era la gent amb la qual convivíem. Ells ja sabien que els volíem entrevistar i quin era el nostre objectiu. A l'hora de realitzar les entrevistes amb els mateixos testimonis, anàvem a passejar amb ells, anàvem a xerrar? En aquest sentit, ells explicaven el que volien i si volien, no els obligàvem a res, si volien quedar un dia encantats, i si eren dos també i qui no volia parlar o no ho volia explicar no passava res. Cadascú explica les coses a la seva manera. En aquest sentit, preguntes per part meva n'hi havia molt poques. En tenia unes quantes preparades, però no les duia mai a la mà. Em llegia les preguntes, moments previs a l'entrevista, anàvem a passejar i anàvem xerrant deixant que la conversa es desenvolupés sola. La part de problema, però, sí que va venir una mica a priori. Aleshores, sí que hi van haver algunes entrevistes en què sí que ens van demanar passar una revisió de la mateixa persona que les havia fet. Fins i tot, et puc dir que hi va haver concretament un cas que un cop el testimoni va veure l'entrevista i va revisar algunes coses ens va dir que algunes d'aquestes coses no les poséssim. I, en aquest sentit, una vegada més com a director tens un conflicte interior. Per descomptat, i mai he tingut cap dubte, que si una part de l'entrevista s'ha de treure, es treu. Però hi ha una part de dintre meu que sí, que li sap greu perquè eren maques. Ja et dic, la situació no és fàcil per parlar amb llibertat.

A l'hora de fer entrevistes no vau trobar "inconvenients", comentaves. Però, vau tenir problemes per gravar el país, els pobles i ciutats?

Parlem d'un país amb un genocidi, però, us heu trobat amb molts inconvenients alhora de gravar el reportatge? No, problemes tampoc n'hi van haver en aquest sentit. Tot i que cal dir que també anàvem alerta. Per exemple, les parts que estan gravades a la capital (Kigali) tenen un look diferent de la resta de la pel·lícula perquè estan gravades amb una *Canon*, aparentment, és una càmera de fotos. En aquest sentit, si ens veien pel carrer amb una càmera de fotos no els incomodava tant com si ens veien amb una càmera de vídeo i, alhora, tampoc cridàvem tant l'atenció. Però, en general, vam rodar molta llibertat. Sincerament, he gravat amb altres llocs on he tingut molts més problemes. Per exemple, el Marroc.

I amb les autoritats, vau tenir problemes?

Directament, no. Però, sí, et vigilen. Estan per allà, són conscients i saben el que hem fet. Sí que et puc dir que en algun moment, i en concret dos moments, hi va haver una mica de tensió. En un cas, estàvem fent una entrevista i, aleshores, el meu germà que és el càmera, estàvem dins d'un lloc i mentre estava oberta la porta no passava res però, com que hi havia molt de soroll, el meu germà va decidir ajustar la porta; en aquell moment, la va ajustar i, en aquest moment, algú va veure aquest gest i, en dos minuts, ja teníem algú allà observant el què passava, això sí, molt amablement.

Rwanda és un país marcat pel passat. Ara que has tornat, que has fet una pel·lícula i has pogut parlar amb testimonis que van viure el genocidi, quin futur creus que espera al país?

Tot depèn. Per mi, depèn de si aguanten 10 o 15 anys més amb una certa estabilitat que tenen ara. Actualment crec que encara tenen risc que passi alguna cosa perquè els governants d'ara encara tenen implicació amb el genocidi. Però la generació actualment menor de 25 anys té una visió

diferent de les coses. Penso que si són capaços d'aguantar 10 anys més amb una "paz tensa" que diríem, aleshores, sóc optimista. Rwanda és un país molt petit de l'Àfrica Central. És el país que està creixent econòmicament més, i quan un país creix econòmicament si el creixement no és excessivament desigual amb tots els ciutadans aleshores és més improbable que hi hagi una guerra. Una guerra parteix més quan a la societat ja no els queda res a perdre, però, si has de perdre un cert benestar, aleshores, ja no cal entrar en aquesta classe de conflictes. Rwanda és petit, Rwanda està creixent, està creixent bastant econòmicament, és motor, té dels països més importants de l'Àfrica, té empreses que hi estan invertint? I això dóna una certa estabilitat econòmica, tot i que encara hi ha injustícies, hi ha repressió política, hi ha "democràcia" o "dictadura", hi ha corrupció? I hi ha tots aquests elements que no, que no juguen a favor. Però, d'altra banda, hi ha una sèrie de coses que manté estable la situació i que fan, segurament, que sigui optimista. És a dir, la gent jove tenia una visió, almenys la quina jo vaig conèixer, molt esperançadora de les coses i del futur del país.

Finalment, què t'ha ensenyat, Sergi, Rwanda?

Una cosa que m'impresiona o em va impressionar és la capacitat de sobreposar-se que tenen la gent que jo he conegut davant de la tragèdia que va passar. Això sí que és un fet, sobreposar-se. Fa 20 anys, fa només 20 anys es va matar un milió de persones en 3 mesos. 20 anys és res i ja estan mirant endavant. Aleshores, això m'impresiona. M'impresiona algunes reflexions que em van fer les persones que vaig conèixer a Rwanda. Per exemple, amb un noi que hi tinc molt bona relació m'explicava que el què havia passat era una desgràcia, però, d'altre costat, si no li hagués passat-es va quedar orfe de pare i mare- no hauria anat a l'orfenat on va anar; i aquell orfenat li ha acabat donant accés a la universitat i accés a tenir uns estudis i una certa quantitat d'oportunitats. Alerta, però, no està dient que va ser una sort el què li va passar, sinó que hi ha aquesta contradicció. El genocidi va despertar una curiositat de la comunitat internacional i a algunes persones els ha donat alguna oportunitat que, segurament, d'una altra manera, no ho haguessin tingut. Quan he tornat penso que la condició humana és tan contradictòria que les conclusions contundents em fan respecte. Això m'impresiona. I després, del viatge, he après moltes coses, però igual que ho he après de molts altres països. És un caminar de la vida, no he après res en concret. Però sí que he après més de què em vaig imaginar.

Actor i director català Sergi Cervera